

Publicatie van het CSLK, met toestemming van de auteur.

www.cslk.nl

Pasen in een tijd van economische crisis (2009)

De mondiale economische crisis beheerst de media met sombere prognoses, ongekende 'reddingsoperaties' en vertwijfelde oproepen tot vertrouwen. Niemand weet hoe het verder moet. Wat is er gebeurd? De banken zijn schuld, klinkt het alom. Door een uit de hand gelopen bonuscultuur hebben zij teveel risico's genomen, en een enorme zeepbel van virtuele welvaart opgeblazen. Het is waar, maar er is meer. Overheden in Amerika en Europa hebben jarenlang staatsschulden opgehoopt en daarmee schijn - welvaart gecreëerd met geld dat er niet is. Vele burgers hebben zich laten meeslepen in een volstrekt irreële euforie van ononderbroken groei. Zij hebben zich kwetsbaar gemaakt door het afsluiten van tophyptotheken of het maken van onverantwoord hoge schulden. Tallozen hebben zich laten aansteken door het speculatievirus, dat snelle en gemakkelijke winst beloofde, en daarmee de virtuele ballon verder opgeblazen.

En nu is de ballon geploft. Slachtoffer zijn we allemaal, vooral degenen die al weinig hadden en niets aan de crisis hebben bijgedragen. We zijn weer eens met de neus op de feiten gedrukt dat niets in het leven blijft zoals het is. Op zomer volgt winter, op regen zonneschijn, en omgekeerd. Het leven is een reis, zegt al de psalmist, die gaat door vredige valleien en donkere dalen. Dit geldt voor ieder persoonlijk en voor ons allemaal samen. En het kan niet anders zijn. Deze wereld is een doorgangshuis, waar we moeten leren van onze ervaringen, rijpen aan vreugde en verdriet, om zo onze eeuwige bestemming te bereiken. "Maakt u op aarde geen vaste woon - en verblijfplaats", waarschuwt de Heer, "uw vaderland is de hemel". Aan het einde van de geschiedenis wacht de voltooiing van Gods Koninkrijk.

Maar ondertussen zijn we nog hier en zoeken een uitweg uit de crisis. We willen tenslotte onze baan en ons huis behouden en geen armoede lijden. En dan zijn er nog die miljarden andere mensen die ook recht hebben op hun deel van de rijkdommen van deze aarde.

Wat moeten we doen? De meeste regeringen, Amerika voorop, gaan de crisis te lijf door te proberen de lege ballon opnieuw op te pompen met geld dat er niet is. Duizenden miljarden worden uit het niets getoverd door nieuwe schulden te maken of de drukpersen aan te zetten. De vraag moet gestimuleerd worden, is het motto. Er is iets voor te zeggen, maar de risico's zijn enorm. Als ook deze ballon ploft, dan is er geen andere meer. Dan wachten ons extreme inflatie, valutarampen en handelsoorlog. Ik hoop dat dit de mensheid bespaard blijft, maar ik kan m'n scepsis toch niet verbloemen.

De crisis stelt ons overigens niet alleen voor economische vragen, maar ook voor spirituele. Hoe willen we leven? Zijn we in staat eenvoudiger te leven? Zijn we bereid meer te delen met anderen? Een teruglopende gezamenlijke welvaart vraagt juist om méér te delen, niet minder. Kunnen we dat: méér geven van minder? Toch eisen de rechtvaardigheid en de solidariteit dat van ons in deze tijd. Kunnen we ook leven met bestaansonzekerheid?

Voor vroegere generaties en voor ontelbare mensen nu nog in de ontwikkelingslanden, reikt de zekerheid vaak niet verder dan de avond. Het bijbelse woord: "Maakt u geen zorgen voor de dag van morgen, elke dag heeft genoeg aan zichzelf", is voor hen dagelijkse realiteit.

Nu aardse zekerheden ook ons uit de handen vallen, en we niet meer weten of ons pensioen, werk of inkomen er morgen nog zullen zijn, wordt ook onze levensinstelling beproefd. Kunnen we die innerlijke kracht en dat basisvertrouwen in God en in het leven opbrengen? Christus waarschuwde al voor het bouwen op aardse zekerheden in de parabel van de man die grote rijkdommen vergaard had, en vergenoegd overwoog dat dit hem in staat stelde vele jaren in onbekommerde luxe te leven. Maar dan moet hij het woord van de Heer horen: "dwaas, nog deze nacht zal men het leven van je opeisen, en voor wie zijn dan al die rijkdommen die je vergaard hebt?" Natuurlijk mogen we plannen te maken voor de toekomst. Maar er is een verschil tussen plannen maken, en zorgen maken. De crisis heeft ook de dimensie van een leerproces. Het draagt ook de kans in zich dat de mensheid zich weer meer bezint op de werkelijke waarden van het leven.

Maar nog even terug naar de economie. Ik vrees dat het niet meer mogelijk zal blijken om het oude systeem nieuw leven in te blazen. We hebben een nieuw economisch systeem nodig, gebaseerd op duurzaamheid, gerechtigheid en solidariteit. De globalisering was te snel en te ideologisch. Vrijhandel kan niet zonder een kader van afspraken over concurrentie, salarissen en arbeidsvoorwaarden. Deze fase is overgeslagen. De idee dat de markt alles wel corrigeert, is te naïef. Tijdelijk is, in mijn visie, een zeker gecontroleerd protectionisme nodig. Landen of gemeenschappen kunnen afspreken hun handelsvolumen in evenwicht te brengen, maar tegelijk elkaar vrij laten om zelf te bepalen welke producten ze willen invoeren en welke ze zelf willen produceren. Zwakke economieën kunnen bijzondere rechten krijgen. Als we dit niet doen vrees ik dat een ongecontroleerd protectionisme de wereldeconomie zal ruïneren. Maar het zal tijd kosten. Ondertussen zal niets meer zijn zoals het was. We zullen onze manier van leven grondig moeten veranderen.

En daarmee ben ik weer terug bij Pasen. Het is het feest van de Opstanding. Jezus was dood en leeft weer. Hij heeft een sprong gemaakt in een volstrekt nieuwe dimensie van leven. Wij zullen Hem daarin volgen. De hele schepping zal Hem daarin volgen. Maar zijn weg ging door het Kruis heen. Ook voor ons is er maar één weg naar het beloofde land, en die gaat door de woestijn. De woestijn kan vele vormen aannemen, in de wereld en in ons eigen leven. Het kent dorheid, worsteling en pijn, maar ook oases en schoonheid. We zien het in onszelf en om ons heen. De economische crisis is er maar één voorbeeld van. Maar alles wordt licht en vreugdevol door het perspectief dat eens de horizon zal openbreken en we onze eindbestemming zullen bereiken. Alleen door dit perspectief is lijden en neergang te dragen, verdwijnt de krampachtigheid uit het leven en is er hoop door alle hopeloosheid heen.

In die zin wens ik u allen van harte een zalig Pasen!

”

+ Mgr. dr. Jozef M. Punt
Bisschop van Haarlem-Amsterdam
Pasen 2009